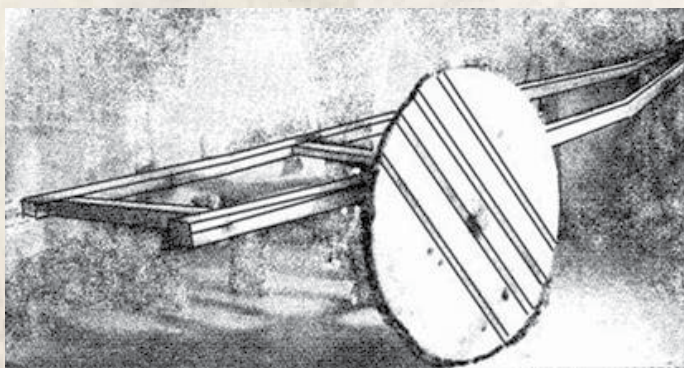

KOLO

Avtor: Urban A. Demšar

Največje tehniško odkritje človeka je kolo, hkrati pa je tudi najpomembnejše za nadaljnji razvoj človeštva in njegove civilizacije. Po znanih virih se je kolo prvič pojavilo pred približno pet tisoč leti v Mezopotamiji in se tekom časa razširilo na vse celine. Eno najzanimivejših arheoloških odkritij v Sloveniji pa je leta 2003 najdba lesenega kolesa na ljubljanskem barju pri Verdu blizu Vrhnike, ki je po radiokarbonski raziskavi primer najstarejšega kolesa na svetu. Ohranjenega je približno tri četrtine kolesa in os. Po raziskavah je šlo za dvokolesno vlečni voz podoben tako imenovani *cizi*.

Brez kolesa bi bila civilizacija človeka še vedno na ravni bakrene dobe izpred pet tisoč let in vse, kar danes imamo, bazira na kolesu. Brez koles ne bi imeli vozil, brez vozil ne bi gradili cest, letališč, pristanišč in vseh ostalih strojnih naprav.

Zato je kolo odkritje brez primere.

Če pustimo na strani preteklo dobo do približno osemnajstega in do pričetka devetnajstega stoletja in pogledamo v ta čas, vidimo, da se je tedaj prvič pojavilo dvokolo kot prevozno sredstvo. O tem času in razvoju dvokolesa, pregledu iz zbirke koles iz TMS, zgodovinskega pregleda proizvodnje koles na slovenskem in tovarni ROG ter še nekaj člankov je izšlo v publikaciji TMS z naslovom - "Dve kolesi in par nog-". Ta katalog je bil predstavljen ob otvoritvi stalne razstave koles konec leta 2010.

Mag. Boris Brovinsky predstavi knjigo

Izredno poučna in zanimiva publikacija nas popelje v čase, ko smo do kolesa pred petdesetimi ali več leti prišli težje kot danes do avtomobila. Po predstavitvi knjige smo si ogledali še stalno razstavo koles, razvoj koles, predstavitev rogovih koles ter ostalih koles.

Draisovo kolo iz začetka 19.stol.

Kar nekaj koles je originalnih brez posegov, so pa primerki restavriranih in konserviranih koles. Mednje spada tudi visoko kolo, ki ga je restavriral Dušan Oblak.

Visoko kolo

Izredno zanimivo je kolo, ki so ga uporabljali zemljemer- današnji geodeti. Kolesni obroči so dvojni, namesto pneumatike pa imajo med dvema obročema montirane vzmeti.

Kolo za geodete

Spominjam se ljubljanskih postrežčkov, ko so na železniški postaji Ljubljana čakali na stranke, prihajajoče z vlaka. Kovčke ali ostalo prtljago so jim s triciklom peljali domov. Tricikli so bili do nedavnega uporabni tudi za ljubljanske branjevke, ki pa jih praktično ni več. Prodajni centri okoli Ljubljane, veletrgovine z ogromnimi parkirnimi prostori in hitrost življenja je odgnala sceno starih časov, ko si se na tržnicah srečeval s prijatelji, bivšimi sošolci ali kolegi.

Tovorni tricikel

Največji slovenski izdelovalec koles je bila tovarna ROG, ki je bila ustanovljena leta 1949, dele za kolesa in kasneje kolesa pa je izdelovala od 1951 pa vse do 2003.

Med razstavnimi kolesi je tudi gorsko kolo Rog Horizont s konca 80-ih let prejšnjega stoletja. Kot vnet kolesar sem kupil kolo tega tipa in se še isto leto podal z njim na Vršič.

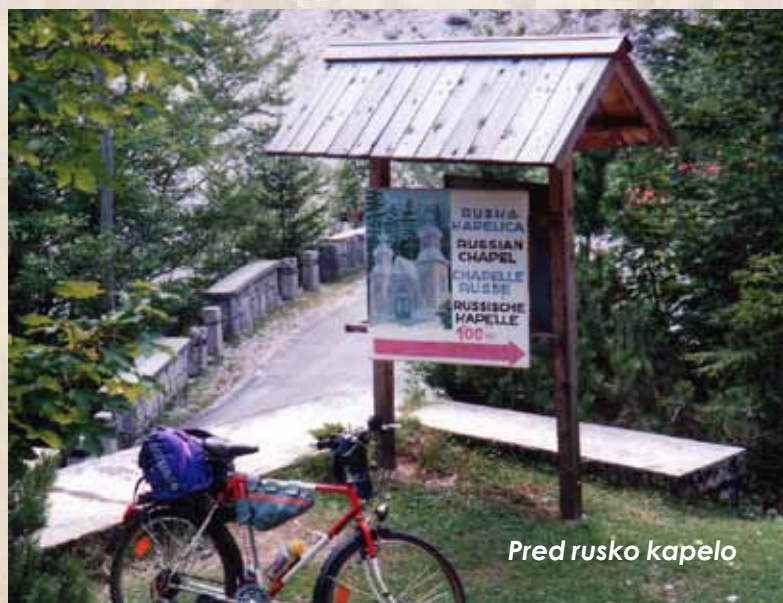

Prototip Rogovega kolesa

Rog Horizont v TMS

Iz Kranjske Gore sem se zgodaj zjutraj podal proti Vršiču. V nahrbtniku sem imel nekaj sadja, sendvič in vodo. Kakšnega posebnega rekorda nisem postavil, toda na Vršič sem prišel brez posebnih težav. Tako sem se kar nekaj let s tem kolesom podal na Vršič. Vedno sem se ustavil pred rusko kapelo in si natočil sveže vode.

Pred rusko kapelo

Po desetih letih kolesarjenja z Horizontom sem se odločil za lažje kolo in kupil Scott-a, tip Atakama. Veliko lažje sem prevozil to štirinajst km dolgo pot. Aluminijasti okvir, ožje pneumatike in vzmetenje prednjih vilic mi je nekako olajšalo spust okoli petindvajsetih ovinkov tlakovanih s kockami. Seveda je bila tudi teža kolesa v primerjavi z Rogovim polovico manjša. To Rogovo kolo sedaj uporabljam za krajše vožnje po Ljubljanskem barju, moje prvo

Med Slovenci je kolesarjenje in smučanje vsekakor najpopularnejša rekreacija. Žal se še nisem udeležil maratona Franja, redno pa spremljam in fotografiram kolono kolesarjev, ko peljejo mimo Dragomera proti Vrhniki. Ko se kolona približuje, se približuje tudi šum koles in ravnina, ki je dolga več kot dva km, predstavlja kolono več kot 4000 kolesarjev. Tour de France ali Giro D'Italia ni nič v primerjavi z našimi kolesarji, ki hitijo proti bolnici Franja. Večina

Na Vršiču s kolegi in Scottom

kolo iz leta 1954 italijanske znamke IRIDE pa zajaham samo nekajkrat na leto. Vršič me še vedno vleče in privleče. Vedno sem opremljen kot se spodobi, tudi z uro srčnega utripa, ki sproži alarm pri 160 udarcih srca na min.

V mojih letih je pač predpisano, da kolesar med 60 in 70 letom z dobro kondicijo ne sme prekoračiti tega srčnega utripa. Tega se držim, čeprav ne čutim kakšne posebne utrujenosti.

udeležencev je odlično opremljenih tako z vrhunskimi kolesi kot z ostalo kolesarsko opremo.

Kaj vse nam nudi odkritje kolesa, redkokdaj pomislimo. Tu gre za neskončno dejavnosti in težko si zamislim življenje brez kolesa, motocikla, avta in ostalih stvari, ki nam je prineslo to odkritje. Pri športih, kjer se vrtijo kolesa, prevladuje tekmovalni duh in želje po zmagah in rekordih. Znan je škotski lovec na svetovne kolesarke rekorde Graeme Obree, rojen leta 1965, ki

Graeme Obree, ko je postavil svetovni rekord leta 1993 in leto kasneje 1994

se ga je prijelo ime Leteči Škot. Zanimiv je predvsem po tem, da je za dele svojega kolesa, ki ga je skonstruiral sam, uporabil tudi dele pralnega stroja. To so bili deli, iz katerih je naredil kolesne obroče s tremi oporami, ki so značilne za veliko kolo pri pralnem stroju. Tudi kasneje je njegov inovacijski duh prinesel številne izboljšave na tekmovalnih kolesih.

Z Letečim Škotom bom končal zgodbo o največjem tehničnem odkritju človeka-kolesu, vsekakor pa bi priporočal branje zanimive publikacije TMS-ja DVE KOLESI IN PAR NOG in ogled stalne razstave koles v Tehniškem muzeju Slovenije v Bistri.

Viri:
Leteči Škot, Dve kolesi in par nog